

POLÍTICA E ECONOMÍA DA UNIÓN EUROPEA

CONSTANTINO CORDAL

XULIO X. PARDELLAS

CELSO CANCELA

MANUAIS DA UNIVERSIDADES DE VIGO, 67

Cordal Rodríguez, Constantino

Política e economía da Unión Europea / Constantino Cordal, Xulio X. Pardellas, Celso Cancela

Vigo : Universidade de Vigo, Servizo de Publicacións, 2016
176 p. ; 17X24 cm. – (Manuais da Universidade de Vigo ; 67)

D.L. VG. 727-2016 . — ISBN 978-84-8158-722-7

1. Unión Europea — Historia 2. Unión Europea — Política económica
3. Unión Europea — Política y gobierno I. Universidade de Vigo.
Servizo de Publicacións, ed. II. Pardellas de Blas, Xulio Xosé III.
Cancela Outeda, Celso

32/33(4-672UE)

Edición:

Servizo de Publicacións da Universidade de Vigo

Edificio da Biblioteca Central

Campus de Vigo

36310 Vigo

Telf.. 986 812 235

sep@uvigo.es

© Servizo de Publicacións da Universidade de Vigo, 2016

© Constantino Cordal Rodríguez, Xulio Xosé Pardellas de Blas y Celso Cancela Outeda

Printed in Spain - Impreso en España

ISBN: 978-84-8158-722-7

D.L.: VG 727- 2016

Imprime: Tórculo Comunicación Gráfica, S.A.

Reservados todos los derechos. Ninguna parte de este libro puede reproducirse o transmitirse por ningún procedimiento electrónico o mecánico, incluidos fotocopia, grabación magnética o cualquier almacenamiento de información e sistema de recuperación, sin permiso escrito del Servicio de publicaciones da Universidade de Vigo

ÍNDICE

INTRODUCCIÓN	9
PRIMEIRA PARTE: POLÍTICA E INSTITUCIÓNS EUROPEAS	11
TEMA I. EVOLUCIÓN HISTÓRICA DO PROCESO DE INTEGRACIÓN EUROPEA	13
I.1. A xestación	13
I.2. O nacemento: da CECA á CEE	18
I.3. Os primeiros pasos: a institucionalización	21
I.4. Reformas e ampliacións	25
I.5. Breve cronoloxía do proceso de integración europea	33
TEMA II. O SISTEMA INSTITUCIONAL DA UNIÓN EUROPEA	35
II.1. O Consello Europeo	36
II.2. O Consello	42
II.3. A Comisión	49
II.4. O Parlamento	56
II.5. O Tribunal de Xustiza	60
II.6. O Banco Central Europeo	61
II.7. O Tribunal de Contas	61
II.8. O Banco Europeo de Investimentos (BEI)	62
II.9. O Defensor do Pobo Europeo	63
II.10. Os órganos consultivos	63
- O Comité das Rexións	63
- O Comité Económico e Social	64
II.11. Outros organismos. As axencias da Unión Europea	64
TEMA III. OS PROCESOS DECISORIOS E AS RELACIÓNS INTERINSTITUCIONAIS	67
III.1. O Dereito da Unión Europea	72
III.2. Enfoques e teorías sobre a construción europea	78
ORIENTACIÓN BIBLIOGRÁFICA	97

SEGUNDA PARTE. ECONOMÍA EUROPEA	99
TEMA IV. PERSPECTIVA DA INTEGRACIÓN: O CAMIÑO CARAAO MERCADO ÚNICO	101
IV.1. Os inicios	101
IV.2. Crecemento e etapas da construción europea	102
IV.3. Fases e efectos da integración	105
TEMA V. A POLÍTICA AGRARIA COMÚN E A EUROPA AZUL	111
V. 1. Obxectivos da Política Agraria Común (PAC)	111
V. 2. Os Principios da PAC	112
V. 3. A evolución das políticas de intervención da PAC	113
V. 4. Resultados	115
V. 5. O longo camiño da Europa Azul	116
V. 6. A Política Pesqueira Común europea ate 1986	117
V. 7. Os cambios producidos pola adhesión de España e Portugal en 1985	118
V. 8. Actualidade e futuro da Europa Azul	119
V. 9. Resultados e tendencias das principais políticas	119
TEMA VI. A ELIMINACIÓN DAS DESIGUALDADES REXIONAIS	123
VI. 1. O debate conceptual previo	123
VI. 2. A evolución da Política Rexional Europea	124
VI. 3. O papel actual dos Fondos Estruturais	127
VI. 4. A estratexia 2020 e o futuro das reformas	130
TEMA VII. A RECONVERSIÓN DO TECIDO INDUSTRIAL EUROPEO	133
VII. 1. Despois da década dourada: os problemas derivados da crise do 74	133
VII. 2. As políticas de reconversión	134
VII. 3. Os desafíos actuais da Política Industrial europea	136
VII. 4. O fomento da Investigación e o Desenvolvemento (I+D)	137
VII. 5. O aforro enerxético	139
VII. 6. O apoio ás pequenas e medianas empresas (PEMES)	140

TEMA VIII. OUTRAS POLÍTICAS COMUNITARIAS	143
VIII. 1. A política social	143
VIII. 2. Política ambiental	146
VIII. 3. Política de Cooperación e Axuda ao Desenvolvemento	149
VIII. 4. Política dos Consumidores	152
VIII. 5. Política de Cidadanía	153
VIII. 6. Política de Educación e Cultura	153
TEMA IX. A UNIÓN ECONÓMICA E MONETARIA. O FINANCIAMENTO DA CONSTRUCCIÓN EUROPEA	155
IX. 1. A andaina cara a Unión Monetaria	155
IX. 2. Os elementos que definían o Sistema Monetario Europeo (SME)	156
IX. 3. A construción da Unión Monetaria: etapas	157
IX. 4. Vantaxes e problemas da Unión Monetaria	159
IX. 5. A xestión da Política Monetaria Europea	161
IX. 6. O orzamento comunitario: característica	163
IX. 7. Os ingresos comunitarios	164
IX. 8. Os gastos comunitarios	165
IX. 9. A estrutura financeira: os Marcos Financeiros Plurianuais	167
ORIENTACIÓN BIBLIOGRÁFICA	168
ANEXO CONXUNTO: EFECTOS INSTITUCIONAIS E ECONÓMICOS DO BREXIT	171

INTRODUCCIÓN

Cumpridas xa máis de tres décadas da adhesión de España á Unión Europea, os temas referidos ao proceso de construción deste espazo común corresponden xa ao acervo académico e tamén á atención preferente da opinión pública. Por outra parte, as características do proxecto europeo, aberto e en continuo movemento, mostran a necesidade de coñecelo e interpretalo correctamente, tanto para os alumnos universitarios, como para calquera outra persoa que se interese polo noso futuro e máis polo das xeracións vindeiras.

Neste contexto, o libro aquí presentado ten como obxectivo ofrecer ao lector unha visión breve pero con rigor, do funcionamento da Unión Europea desde unha perspectiva multidisciplinar, que implica o enfoque político e institucional, unido ao encadramento económico, coa finalidade de facilitar os elementos e claves básicas para comprender e interpretar as principais actuacións comunitarias. En consecuencia, o libro está dividido en dúas partes que se corresponden con estes obxectivos. A primeira parte abre o bloque referido á historia do proceso e ás institucións comunitarias como instrumento fundamental de Europa, tentando de ofrecer ao lector o esencial para comprender a toma de decisións políticas, mentres que a segunda parte se centra na definición e análise dos principios de intervención nos mercados, no desenvolvemento rexional, nas actuacións sobre aspectos sociais e de política exterior, e finalmente, sobre a construción da Unión Monetaria e o orzamento comunitario.

En suma, os alumnos, o lector académico ou simplemente o público interesado, ten así nas súas mans un libro de estudo e consulta que lle permitirá achegarse con facilidade á comprensión elemental do conxunto da dinámica europea, así como aos instrumentos xurídicos e económicos que permitiron e manteñen a garantía institucional do proceso de integración e construción do mercado único como trazo fundamental deste espazo común.

PRIMEIRA PARTE:

POLÍTICA E INSTITUCIÓNS EUROPEAS

Tema I. EVOLUCIÓN HISTÓRICA DO PROCESO DE INTEGRACIÓN EUROPEA

Para tratar esta cuestión, creemos necesario establecer catro etapas. Unha primeira na que se vai xestando a idea de unir dalgunha forma aos Estados europeos, que consta á súa vez de dous períodos claramente diferenciados: o de entre guerras (1918-1939) e o da segunda posguerra (1945-1951). A segunda abarca desde a creación da CECA –Comunidade Europea do Carbón e do Aceiro– en 1951 ata o nacemento da CEE –Comunidade Económica Europea– o 1 de xaneiro de 1958, coa entrada en vigor do Tratado de Roma. A partir de entón comeza a funcionar o sistema institucional comunitario (terceira etapa, entre 1958 e 1973), que será progresivamente reformado conforme se van producindo as sucesivas ampliacións coa adhesión de novos Estados membros (1973-2013).

I.1. A XESTACIÓN

1. O período de entre guerras (1918-1939)

Os antecedentes inmediatos da idea de unir aos Estados europeos hai que buscalos no período de entre guerras, período que, en atención á rapidez con que avanzamos na construción da unidade europea, ben podería ser considerado como a prehistoria da actual Unión Europea. A Primeira Guerra Mundial marca un punto de inflexión na historia da unidade europea. Nós obviamos o estudo de proxectos e iniciativas anteriores que, en xeral, adoeían dun forte idealismo que a realidade puxo en evidencia . É no período de entre guerras cando diversas personalidades da vida política europea, algunhas das cales participarán nos anos cincuenta na constitución da CECA, lanzan diversas propostas sobre a unión dos Estados europeos que non frutificarán ata logo da Segunda Guerra Mundial. Nese período, comeza a calar entre algúns políticos e intelectuais europeos a idea de que a unidade europea era

necesaria para preservar a paz no noso continente e a existencia mesma de Europa como potencia mundial, pois, ao terminar a guerra, había que sumar á perda de millóns de vidas, a desastrosa situación económica e a decadencia política das potencias europeas.

En 1919, o Tratado de Versalles poñía fin ao primeiro conflito bélico no que participaron a totalidade dos Estados europeos, con algunha excepción, e certos Estados extra europeos como Estados Unidos e Xapón. Por medio deste tratado creábase a Sociedade de Nacións coa finalidade de fomentar a cooperación entre as nacións e para garantir a paz e a seguridade, segundo reza o seu pacto constitutivo. Malia a súa teórica vocación universal, na práctica foi unha organización europea, xa que a maioría dos seus membros eran Estados europeos (Estados Unidos non chegou a entrar debido á negativa do Congreso).

Precisamente, foi no seo desta organización onde o 5 de setembro de 1929 Aristide Briand, naquel momento Ministro de Asuntos Exteriores francés, pronunciou un discurso no que propuxo a creación dun lazo federal entre os Estados europeos. Este discurso deu pé á elaboración dun memorando que presentou á Asemblea da Sociedade de Nacións o 1 de maio de 1930 e que aludía á consecución da unión política a través dunha estrutura composta por unha Conferencia, un Comité Político Permanente e unha Secretaría. Asemade, propoñía a coordinación das políticas económicas baixo o control dos gobernos. Como resultado desta proposta, instaurouse no seo da Sociedade de Nacións unha Comisión de Estudos para a unión europea cuxos resultados foron escasos. Pero, á proposta de Briand correspóndelle o mérito de ser a primeira iniciativa governamental relativa á unión europea, aínda que os seus froitos foron exiguos.

Seis anos antes, en 1923, Richard Coudenhove-Kalergi publicara o Manifesto Paneuropa, grazas ao cal se constituíra o Movemento Europeo para a Unión Europea, integrado por persoas que compartían o ideal da unidade do continente. Foi unha iniciativa privada que alcanzou algunha difusión, en especial entre os intelectuais da época, contribuindo a difundir a idea de Europa

e a crear unha certa conciencia política sobre a necesidade da unidade europea. Con todo, estas sementes caeron nun terreo pouco propicio para a súa xerminación. Desde o punto de vista da unificación europea, o propio Tratado de Versalles supuxo un retroceso, posto que, no canto de abolir fronteiras, creou novos Estados (Checoslovaquia e Iugoslavia). Ademais, na década dos anos vinte asistimos á aparición dos nacionalismos totalitarios e ao estalido da crise económica, o que contribuíu a que o barco da unidade europea naufragase. En resumo, no primeiro terzo do século XX, a idea de dotar a Europa dunha certa unidade política como solución aos continuos enfrontamentos entre os europeos gañaba adeptos. Os europeos deste período parecían saber ou, cando menos comezaban a albiscar, cal era o camiño a seguir, pero discrepaban en como percorrelo e non conseguiron inicialo.

2. O período da segunda posguerra (1945-1951)

Nos anos que seguiron á Segunda Guerra Mundial, asistimos a un incremento da cooperación entre algúns Estados da Europa occidental. O emprego de fórmulas de cooperación internacional (firma de tratados e creación de organizacións internacionais) proporcionou aos fundadores das Comunidades Europeas unha valiosa experiencia para desenvolver a súa obra. Ao finalizar a contenda bélica, unha serie de factores empuxaban á cooperación entre os europeos. Por unha banda, existía o desexo de paz e de prosperidade e, sobre todo, a vontade de non repetir os erros cometidos logo da Primeira Gran Guerra. Por outra banda, os líderes políticos da época comprenderon que a solución do problema alemán, é dicir, lograr a convivencia pacífica de Alemaña cos demais Estados veciños, pasaba por unha Europa unida. A estas razóns hai que sumar a desastrosa situación económica (débedas de guerra, carencia de recursos básicos, etc.) que castigaba aos países europeos, cuxa superación esixía a cooperación interestatal. Esta debilidade económica, unida á política, facía de Europa occidental un terreo propicio para a penetración do comunismo, que atemorizaba á maioría dos líderes políticos occidentais, decididos a establecer algún tipo de alianza para impedila. Todo iso, unido á ameaza militar soviética, levou aos Estados Unidos de América a converterse nun importante promotor da unidade europea. Para rematar, produciuse a

aceptación por parte dalgúns federalistas europeos, entre eles Jean Monnet, das teses funcionalistas, segundo as cales a unidade política estaba estreitamente vinculada á económica.

Aos motivos anteriores debemos agregar que despois de finalizar a Segunda Gran Guerra comeza a perfilarse unha certa orde política e económica mundial en torno a organizacións internacionais como a Organización de Nacións Unidas (ONU), o Fondo Monetario Internacional (FMI), o Banco Internacional de Reconstrución e Desenvolvemento (BIRD) e de acordos coma o Acordo Xeral sobre Comercio e Aranceis (GATT, acrónimo do inglés *General Agreement on Tariffs and Trade*), e que neste contexto mundial a posición política e económica dos Estados europeos era aínda máis débil. Todas estas razóns influíron nalgunha medida para que a cooperación interestatal a nivel europeo se intensificara e acabase por institucionalizarse. Vexamos a continuación, de forma sucinta, as organizacións internacionais xurdidas á calor desa cooperación en Europa occidental a partir de 1945, xa que dalgún xeito constitúen os antecedentes ou, dito doutro xeito, crearon unha contorna favorable para o nacemento das Comunidades Europeas.

En 1948, coa finalidade de instaurar unha unión económica entre Bélxica, Holanda e Luxemburgo, xorde o Benelux, froito dunha Convención do mesmo nome, que contemplaba catro etapas para alcanzar dita unión. Desde o punto de vista orgánico, o Benelux estaba estruturado en torno aos seguintes órganos. En primeiro lugar, dispoñía dun Comité de Ministros, integrado por representantes dos Estados membros, que adoptaba as súas decisións, de carácter vinculante, por unanimidade e que estaba asistido por unha Secretaría Xeral. Ademais destas decisións, podía emanar recomendacións dirixidas aos restantes órganos da Organización. En segundo lugar, contaba cun Consello Interparlamentario Consultivo que desenvolvía funcións en relación a proxectos de convencións entre os tres Estados membros e a problemas en común. As súas funcións de discusión e recomendación abarcaban o funcionamento da Unión Económica, o achegamento cultural entre os membros, a cooperación no campo da política exterior e a unificación do Dereito dos tres Estados. En terceiro lugar, figuraba o Consello da Unión Económica cuxas

tarefas incluían a coordinación das Comisións Xerais e Comisións Especiais, a garantía da execución de certas deliberacións do Comité de Ministros e a capacidade de disposición xeral sobre cuestións en torno á unión económica. En cuarto lugar, aparecía un Colexio Arbitral cuxa función principal consistía en resolver conflitos relativos á aplicación do Tratado, conforme a Dereito ou, por acordo das partes, *ex aequo et bono*. Para a resolución de conflitos tamén se establecía o Tribunal de Xustiza do Benelux (creado en 1965) que pretendía lograr a unificación do Dereito dos tres Estados membros. En suma, o Benelux, tanto polos seus fins como polos seus órganos (tamén polas etapas percorridas e ata polas crises sufridas), recorda bastante a experiencia das Comunidades Europeas para dar vida ao Mercado Común. Neste sentido, algún autor considera que o Benelux serviu de laboratorio deste último.

Pero a cooperación económica en Europa occidental estendeuse a un maior número de Estados. En 1948 viu a luz a Organización Europea de Cooperación Económica (OECE) para a satisfacción dun dobre fin: por unha banda, favorecer o desenvolvemento económico europeo e, por outro, xestionar a distribución da axuda económica ofrecida por Estados Unidos a través do coñecido «Plan Marshall». Entre os seus éxitos máis relevantes figuran o establecemento da Unión Europea de Pagos (UEP) e a liberalización dos intercambios. Desde a perspectiva da integración europea, esta organización ofrece un elevado valor pedagóxico, porque a xestión en común das axudas ensinou a Europa occidental as posibilidades da súa unión, e a maltreita Europa soubo aprender da OECE as mellores leccións sobre a organización dunha Europa con enerxías propias.

No ámbito militar e defensivo a cooperación callou, o 17 de marzo de 1948, coa firma do Pacto de Bruxelas sobre a Unión Occidental, destinado a previr o rearme alemán, no que participaron inicialmente os tres Estados integrantes do Benelux, Francia e o Reino Unido. En 1954, en virtude dos Protocolos de París, pasou a chamarse Unión Europea Occidental (UEO), á vez que se converteu nunha auténtica organización internacional e se incorporaron a República Federal de Alemaña e Italia. Se atendemos á letra destes Protocolos, os seus fins excederían o militar para penetrar nos campos

económico, social e cultural. Con todo, na práctica está circunscrita ao ámbito militar, en concreto, á asistencia e cooperación en caso dun ataque armado contra calquera dos seus membros. Ata agora, a UEO permanece á sombra da Organización do Tratado do Atlántico Norte (OTAN), organización nada no marco da confrontación este-oeste e destinada á defensa de Europa occidental fronte á ameaza soviética.

No área política a cooperación propiciou a creación, o 5 de maio de 1949, do Consello de Europa, por medio do Estatuto de Londres. Esta organización promovería a cooperación en diversos ámbitos: económico, social, xurídico, cultural, etc., con exclusión expresa do sector militar. A súa estrutura orgánica é o reflexo da síntese alcanzada entre os partidarios do establecemento dunha Asemblea parlamentaria con amplos poderes e os defensores da creación dun órgano intergubernamental con poderes de coordinación. O punto de acordo alcanzouse ao establecer un Comité de Ministros con facultades de coordinación e unha Asemblea Parlamentaria con funcións consultivas. Desde a óptica da integración europea, o Consello de Europa supón o último intento de construír a unidade política do continente de forma global.

En suma, desde a conclusión da Segunda Gran Guerra asistimos á sucesión de diferentes iniciativas governamentais de cooperación entre os Estados do oeste europeo no campo económico, militar e político. Algunhas culminaron na creación de organizacións internacionais de cooperación. A vulgar por este incremento da cooperación, os europeos da posguerra chegaran ao convencemento da necesidade de colaborar para facer fronte aos retos da nova situación, isto é, existía a vontade política imprescindible para calquera intento de unión. Noutras palabras, as correntes políticas, económicas e militares eran favorables á integración grazas a unha conxugación de forzas *intra* e *extra* europeas.

I.2. O NACEMENTO: DA CECA Á CEE

Podemos situar o nacemento da actual Unión Europea no período comprendido entre 1951 e 1958, desde a creación da Comunidade Europea do Carbón e do Aceiro (CECA) ata a entrada en vigor do Tratado de Roma, asina-

do na capital italiana o 25 de marzo de 1957, que supoñía a posta en funcionamento da Comunidade Económica Europea (CEE) a partir do 1 de xaneiro de 1958. Desta etapa interésannos aqueles feitos políticos e xurídicos con relevancia constitucional. Algúns constitúen éxitos no proceso de integración, outros, por contra, fracasos; algúns o fixeron avanzar, outros retroceder. Os seus protagonistas principais foron, con diferenza, os Estados membros; con todo, tamén as institucións europeas realizaron importantes e decisivas achegas. A continuación imos referirnos superficialmente a aqueles feitos que consideramos como fitos político-constitucionais no referido proceso de integración.

“Europa non se fará dun só golpe nin nunha construción de conxunto: farase mediante realizacións concretas, creando primeiro unha solidariedade de feito”. É habitual considerar este soado parágrafo, extraído da Declaración Schuman, do 9 de maio de 1950, como a primeira pedra do actual proceso de unidade de Europa. A proposta de Robert Schuman, daquela Ministro de Asuntos Exteriores francés, fundamentábase nun pragmatismo prudente, oposto aos infrutuosos idealismos anteriores e significa o abandono da idea da integración global e política do continente en favor da perspectiva sectorial e económica que debería conducir á unidade política. Os seus obxectivos eran dous: un inmediato, a posta en común da produción do carbón e do aceiro franco-xermanos como fórmula de pacificación, e outro mediato, a instauración no futuro dunha federación europea. A Declaración indicaba que a Comunidade estaba aberta á participación doutros países europeos. Pero isto resultaba un tanto iluso. O caso máis rechamante foi o británico. O perfil supranacional que Jean Monnet lle imprimiu á CECA, sendo o seu primeiro Presidente da Alta Autoridade, reduciu os incentivos para a participación do Reino Unido.

A invitación lanzada por Schuman foi aceptada pola República Federal de Alemaña, Italia e os países integrantes do Benelux. Así, o 18 de abril de 1951 asinouse en París o Tratado Constitutivo da Comunidade Europea do Carbón e do Aceiro, que entraría en vigor o 24 de xullo do ano seguinte. O Tratado prevía a instauración dun mercado común do carbón e do aceiro asentado no principio da libre circulación e no da libre competencia. Este novo mercado quedaba en mans dun conxunto de institucións (Alta Autoridade, Consello de

Ministros, Asemblea Parlamentaria e Tribunal de Xustiza). Esta entidade apartábase do modelo clásico de organización internacional, xa que estaba dotada de poderes para incidir directamente sobre as autoridades estatais e sobre as empresas do sector, ademais de dispoñer dun orzamento propio.

Pero as necesidades de Europa occidental excedían do campo económico. O temor a unha invasión soviética adquiriu maior solidez en 1948 a raíz dos acontecementos de Checoslovaquia. Ademais, non podemos obviar a Guerra de Corea de 1950 e os movementos reformistas en Hungría e Polonia de 1956. Tamén nesta década é necesario destacar o inicio do proceso de descolonización que afectou especialmente a Francia (en Indochina, 1954, e Arxelia, 1958) e Gran Bretaña. Ambos Estados interviñeron en Exipto en 1956 con ocasión da nacionalización da Canle de Suez; unha intervención que culminou nun estrepitoso fracaso ante o rexeitamento estadounidense a apoialos. Pode dicirse que en Francia este feito conduciu ao pesimismo e supuxo unha profunda reflexión sobre o futuro. Na Alemaña occidental a situación era diferente: no económico, de bonanza; en materia de seguridade, a defensa por parte da OTAN estaba asegurada. Foi entón cando, malia as alianzas militares establecidas con Estados Unidos, os países occidentais sentiron a necesidade de dotarse dun sistema de defensa propio. Por iso, Churchill propuxo no seo do Consello de Europa a creación dun exército europeo unificado que contase coa participación da Alemaña occidental. Tras vencer as iniciais reticencias francesas tomouse a decisión de crear unha Comunidade Europea de Defensa (CED), baseándose no chamado “Plan Pleuven”, para o que se asinou, en 1952, o Tratado Constitutivo de devandita Comunidade.

Mentres tanto, á Asemblea da Comunidade Europea do Carbón e do Aceiro foille encomendada a elaboración dun proxecto de Comunidade Política Europea, que, con todo, non pasou desa fase debido ao rexeitamento francés do Tratado da Comunidade de Defensa en 1954. Por outra banda, a mediados dos anos 50, produciuse a remilitarización da Alemaña occidental, auspiciada polos Estados Unidos para contrarrestar a fortaleza militar da Alemaña oriental, promovida pola Unión Soviética.

Estes reveses no campo militar e no político, unido aos bos resultados da Comunidade Europea do Carbón e do Aceiro, afondaron o convencemento de que a vía para avanzar na unidade era a económica. Así, en 1955, no Cumio de Messina, os seis Estados membros da CECA decidiron explorar as posibilidades de ampliar a cooperación á esfera económica en xeral e ao campo da enerxía atómica. Con este fin encargaron un informe a un comité presidido polo político belga Spaak, que serviu de base para as negociacións dos Tratados constitutivos da Comunidade Económica Europea e da Comunidade Europea da Enerxía Atómica.

Nunha primeira ollada, a estrutura institucional da Comunidade Económica Europea era idéntica á da do Carbón e do Aceiro. Con todo, na primeira o papel central foi atribuído ao Consello de Ministros –o que equivale a dicir aos Estados membros–, a diferenza da segunda na que a Alta Autoridade, integrada por personalidades independentes, era a que o desempeñaba. En consecuencia, o proceso de unión perdeu parte do seu carácter supraestatal ou supranacional, inclinándose cara ao intergubernamentalismo, isto é, cara ao aumento do peso dos Estados membros. Así pois, o 1 de xaneiro de 1958 xa estaban en funcionamento as tres Comunidades, que conducirán o proceso de unificación do continente ata desembocar na actual Unión Europea.

I.3. OS PRIMEIROS PASOS: A INSTITUCIONALIZACIÓN

Na evolución experimentada polas Comunidades podemos distinguir dous carreiros: un relativo ás institucións e os seus poderes; outro referente á incorporación progresiva de novos membros. Logo da entrada en vigor dos dous últimos Tratados, convivían no seo comunitario tres Consellos de Ministros e tres Comisións (na Comunidade Europea do Carbón e do Aceiro denominábase «Alta Autoridade», como xa dixemos). Para remediar esta situación tivo lugar a primeira reforma dos Tratados, coa firma en Bruxelas (1965) do Tratado que instituíu un Consello e unha Comisión únicos. Este Acordo, máis coñecido como Tratado de Fusión, trataba de lograr a unidade estrutural, non a competencial, posto que cada institución debía continuar desempeñando as súas competencias en función do ámbito no que actuase. Realmente, non introduciu modificacións substanciais nos seus poderes.

Tivo maior importancia política a chamada «crise da cadeira baleira». Como di Alonso García, aquí se evidenciou a visión de Francia da integración europea baixo un ángulo intergubernamental. A solución chegou da man do chamado «Compromiso de Luxemburgo», alcanzado en xaneiro de 1966, en virtude do cal os Estados acordaron acudir á regra da unanimidade, en detrimento da maioría, cando se visen afectados os seus intereses vitais. A relevancia da crise e da súa solución radica en que estamos ante unha modificación de facto da letra dos tratados que, na práctica, supón o mantemento do dereito de veto e, por conseguinte, privar ás Comunidades Europeas dunha característica esencial. A partir deste momento, desde o punto de vista político, as Comunidades entraron nun período de estancamento do que non saírían ata mediados dos oitenta. Con todo, hai que apuntar que, a principios da década dos setenta, os «Seis» acordaron a modificación do sistema de financiamento comunitario. Ata ese momento as Comunidades nutríanse das achegas dos Estados membros, malia que os Tratados contemplaban a existencia de recursos propios, en especial os procedentes do arancel común. En 1970 decidiron dotar ás Comunidades de certa autonomía financeira, a través dunha Decisión do 21 de abril. Desde o punto de vista constitucional, o importante era que, simultaneamente, se incrementaban os poderes do Parlamento Europeo en materia orzamentaria grazas á firma do Tratado de Luxemburgo, do 22 de abril de 1970, ao que se engadiría o Tratado de Bruxelas do 22 de xullo de 1975. En concreto, o Parlamento foi fortalecido, en primeiro lugar, coa introdución do procedemento de concertación; en segundo lugar, coa modificación do procedemento de elección dos seus membros que pasou a ser por sufraxio universal directo, aínda que as primeiras eleccións atrasáronse ata o 12 de xuño de 1979.

O Informe Werner

Este informe, elaborado en 1970 por un comité de expertos financeiros presidido polo Primeiro Ministro de Facenda de Luxemburgo, Pierre Werner, contiña xa todos os elementos da futura Unión Económica e Monetaria que se decidiría en Maastricht. Estruturaba o establecemento da Unión Monetaria Europea (UME) en tres etapas nun prazo de 10 anos, do seguinte xeito:

Primeira fase: redución das marxes de flutuación entre as moedas dos Estados membros.

Segunda fase: total liberalización dos movementos de capitais coa integración dos mercados financeiros e en particular dos sistemas bancarios.

Terceira fase: fixación irrevogable dos tipos de cambio entre as diferentes moedas.

Asemade, o informe recomendaba o establecemento dun centro de decisión para a política conxuntural (tipos de interese, xestión das reservas, paridades de cambio, etc.) e para a coordinación das políticas económicas, abrigo no que se refería ao orzamento e ás modalidades de financiamento dos déficits. Tamén se recollía a necesidade de harmonizar as lexislacións fiscais nacionais e de concentrarse nas políticas estruturais e rexionais da Comunidade. Pero todas as previsións contidas no Informe Werner víronse interrompidas polo conxunto de convulsións económicas que xorden a partir de 1971, destacando entre elas a inconvertibilidade do dólar. Por todo iso, os países europeos esqueceron os plans para a UME establecidos no Informe, intentando preservar pese a todo unha certa orde nos movementos cambiarios intraeuropeos, para o que se creou a Serpe Monetaria en 1972.

A Serpe Monetaria

A resultas da nova situación internacional, o 21 de marzo de 1972 o Consello de Ministros da CEE decidiu manter unha marxe de flutuación máis estreita entre as divisas comunitarias (a serpe), en comparación co que existía entre estas moedas e o dólar. O dólar seguía servindo de referencia, aínda que menor, para as moedas europeas, que se apreciaban ou depreciaban en grupo respecto del. Así, ao representarse nun gráfico a evolución do grupo, a curva resultante formaba unha serpe que oscilaba dentro dun túnel (o dólar).

Para garantir o funcionamento deste mecanismo da serpe, e para levar o control das situacións de débeda ou de crédito dos bancos centrais, provocadas por intervencións que perseguían estabilizar as súas taxas de cambio, o cumio de París dos días 19 e 20 de outubro de 1972 creou unha

nova institución, o Fondo Europeo de Cooperación Monetaria (FECOM), o cal pode considerarse ademais como o primeiro intento de creación dun órgano central bancario, aínda que nunca chegou ter entidade física. Pero os resultados deste mecanismo non foron os desexados, polo que se iniciou un proceso de descomposición que alcanzou o seu maior grado en 1976 debido principalmente a: profundos desacordos en política económica entre países europeos, motivados pola crise do petróleo iniciada en 1973; e, o impacto que produciu a apreciación do marco alemán en contraste coa debilidade do dólar e as numerosas saídas e entradas do mecanismo de estabilidade cambiaria.

En 1978, retomouse a intención de instaurar en Europa unha zona de estabilidade monetaria, reducindo as fluctuacións entre as moedas dos distintos países comunitarios, e para iso creouse o Sistema Monetario Europeo.

O Informe Tindemans

Este informe, redactado polo entón primeiro ministro belga a instancias do Cumio de París de 1974, tivo escaso éxito entre os gobernos, aínda que tivo unha importante influencia en posteriores pasos cara á integración. Nun capítulo, titulado “A Europa dos Cidadáns”, Tindemans propoñía, ademais dunha serie de actuacións encamiñadas á mellor protección dos dereitos dos individuos, a aprobación de diversas medidas que fixesen perceptible, mediante sinais exteriores, o xurdimento dunha “conciencia europea”: a unificación de pasaportes (hoxe case unha realidade), a desaparición dos controis das fronteiras, a utilización indistinta dos beneficios dos sistemas de Seguridade Social, a validación dos títulos e cursos académicos, etc.

O Informe Genscher Colombo

No Consello Europeo de Londres de 1981, os ministros de Asuntos Exteriores de Alemaña e Italia, Genscher e Colombo, presentaron un proxecto de “Acta Europea” dedicado a diversas cuestións: cooperación política, cultura, dereitos fundamentais, harmonización das lexislacións fóra dos ámbitos cubertos polos Tratados comunitarios, e loita contra a violencia, o terrorismo e a delincuencia. Nunca foi adoptada como tal, pero algúns dos seus elementos

incorporáronse á “Declaración solemne sobre a Unión Europea”, adoptada en Stuttgart o 19 de xuño de 1983. Este texto é un elemento importante do pano de fondo da elaboración da *Acta Única Europea*.

I.4. REFORMAS E AMPLIACIÓNS.

En 1987 entrou en vigor a *Acta Única Europea*, a primeira das grandes reformas dos tratados constitutivos. A Acta supuxo o relanzamento político do proceso de integración que desde finais dos sesenta entrara nunha fase de letargo, salpicada por escasos avances. Desde a perspectiva que aquí nos interesa, a constitucional, da Acta merecen destacarse: o recoñecemento formal do Consello Europeo; o reforzamento da posición do Parlamento; a atribución de novas competencias ás Comunidades orientadas á instauración do chamado mercado interior; e, para rematar, o inicio do camiño cara a unha política exterior común grazas á Cooperación Política Europea.

Aínda que a entrada en vigor da Acta Única produciuse en xullo de 1987, escasamente catro anos despois, os Estados membros sentiron a necesidade de abordar unha nova reforma debido ao desmembramento da antiga URSS e á reunificación de Alemaña. Esa reforma chegou da man do Tratado de Maastricht (sen dúbida, o salto cualitativo máis relevante da integración europea), asinado en 1992. Entre as novidades que aportou ao proceso de construción europea están: a introdución dunha nova denominación, a «Unión Europea»; a regulación da cidadanía da Unión; a ampliación e reforzo dos poderes comunitarios; o recoñecemento do principio de subsidiariedade; e, a incorporación da Política Exterior e de Seguridade Común e da Cooperación en Asuntos de Xustiza e Interior. No apartado institucional destacaron (sen entrar agora no ámbito da Unión Económica e Monetaria): a creación do Comité das Rexións, a elevación do Tribunal de Contas ao rango de institución e o fortalecemento do poder do Parlamento Europeo.

En outubro de 1997 asinouse en Amsterdam un novo Tratado, modificador do Tratado da Unión Europea, que entrou en vigor o 1 de maio de 1999. Esta reforma incidiu en aspectos institucionais, tamén na Política Exterior e de Seguridade Común ou na antiga Cooperación en Asuntos de Xustiza e Interior, así

como noutras materias: introdución da regra da maioría cualificada no Consello en emprego ou saúde pública; e, fortalecemento dos Presidentes da Comisión e do Parlamento, que viu incrementado o seu papel de co-lexislador. De modo xenérico, a reforma efectuada en Amsterdam ampliaba as competencias da Unión, melloraba a súa capacidade decisoria (substituíndo a unanimidade pola maioría cualificada) e reforzaba o papel do Parlamento para combater a falta de lexitimidade democrática que debilitaba ás medidas comunitarias. Pero, en termos xerais, existía o convencemento de que non se alcanzaron os obxectivos pretendidos, en particular, no referente á preparación das institucións para afrontar a próxima ampliación cara ao leste.

Por esta razón, ao longo do ano 2000 asistimos á celebración dunha nova Conferencia Intergubernamental que culminou coa firma do Tratado de Niza en febreiro de 2001. Este tratado tiña un obxectivo concreto: a preparación do cadro xurídico-institucional para a adhesión de novos Estados membros á Unión Europea. Para iso presentou unha serie de modificacións institucionais, entre elas: unha nova ponderación dos votos no Consello; a ampliación de materias sobre as cales o Parlamento ten capacidade decisoria; a eliminación do segundo comisario dos grandes Estados; o requirimento da aprobación do Parlamento para o nomeamento do Presidente da Comisión e a súa elección por maioría cualificada do Consello Europeo; a extensión do ámbito de aplicación da maioría cualificada; e, o impulso das cooperación reforzadas.

O Tratado de Lisboa

En claro contraste con anteriores procesos de reforma como Maastricht ou Niza, resulta evidente que o Tratado de Lisboa non se recibiu de modo triunfal nin con entusiasmo polos líderes políticos, académicos, medios de comunicación, ou, en xeral, pola cidadanía. Ao contrario, foi presentado e, xa que logo, percibido como o resultado dunha reforma errada, como unha especie de produto defectuoso e inacabado, como o menos malo dos acordos ou remedios posibles para saír do *impasse* no que se achaba o proceso de reforma desde o fracaso do Tratado Constitucional de 2005, logo dos resultados negativos dos referenda celebrados en Francia e Holanda.

Nesta mesma liña descualificadora da obra de Lisboa, reside a idea amplamente espallada de que con este Tratado culmina unha década perdida. Foron necesarios máis de sete anos (2002-2009) para que tomase corpo unha nova reforma (a quinta gran reforma) e para que, finalmente, se produxise a entrada en vigor do Tratado de Lisboa o 1 de decembro de 2009. Este xuízo só resulta admisible se a comparamos coa década anterior, que foi, sen dúbida, un período de aceleración do proceso de integración europea; pois, en escasamente oito anos, foron negociadas e entraron en vigor tres modificacións dos tratados constitutivos: Maastricht (1993), Amsterdam (1997) e Niza (2001). Habería xa que logo que matizar e afirmar, máis correctamente, que o vertixinoso ritmo da integración producida entre 1991 e 2001 se minorou na década pasada.

Formalmente, esta reforma presentouse con vestimenta internacional (tratado internacional), resultado dunha Conferencia Intergubernamental na que os puntos de vista dos negociadores estatais se impuxeron para ser recollidos nun tratado de reforma ratificado, en case todos os casos, a través das tradicionais fórmulas parlamentarias. Desde unha óptica formal e política, Lisboa significa descartar: primeiro, o innovador método dunha Convención Europea máis participativa (institucións europeas, representantes estatais e da sociedade civil) e, en certo xeito, con natureza constituínte; e, segundo, os referenda como fórmula xeral de ratificación das reformas. Ás anteriores amputacións, debemos agregar as de índole material froito das familiares negociacións europeas á baixa que procuran acordos de mínimos. Son xa soados as chamadas liñas vermellas que algúns Estados membros fixaron como condicións irrenunciáveis para dar o seu visto bo ao texto final. Algúns recortes deste tipo son: a retirada das referencias aos símbolos comúns; o non recoñecemento formal do principio de primacía do Dereito comunitario; as excepcións contempladas respecto diso na aplicación da Carta de Dereitos Fundamentais; o período transitorio fixado para a aplicación do sistema de voto por dobre maioría; ou, a continuidade na composición da Comisión Europea (que segue a estar integrada por un comisario ou comisaria con nacionalidade de cada un dos Estados membros, eliminando a limitación de 21 membros prevista en Niza).

Desde unha perspectiva de conxunto, certamente, esta reforma representa o predominio dunha visión pragmática e funcional. Lonxe de estimular o ánimo ou renovar os alentos europeístas para a continuidade do proceso de integración, conduce ao pesimismo, crea incerteza e desconcerto respecto diso da construción europea, e fai que os cidadáns dubiden se a Unión Europea é a solución ou o problema.

Na histórica pugna entre intergubernamentalistas e federalistas, as formulacións dos primeiros parecen terse imposto e, de paso, arrojan un caldeiro de auga fría sobre as chamas federalistas que se acenderon con ocasión da Convención Europea e do Proxecto de Tratado Constitucional. Sen pretender pecar de inxenuos, gustaríanos introducir algúns comentarios para matizar algúns aspectos desa visión pesimista. Desde un punto de vista substantivo (político-constitucional) non parece admisible unha valoración negativa. Basta con observar os indiscutibles avances en materias e ámbitos como: a protección dos dereitos e liberdades fundamentais (elemento que acostuma a actuar como integrador nesta clase de procesos); o cadro institucional e o procedemento decisorio (Presidente estable do Consello Europeo, maioría cualificada, etc.); as políticas públicas (enerxía); ou, as referencias aos espazo de liberdade, seguridade e xustiza. Como xa foi exposto, estes e outros aspectos supoñen innegables pasos cara adiante no proceso de integración. Todo isto sen considerar a constitucionalización material que vén experimentando a Unión Europea desde a década dos anos sesenta do século pasado.

Convén non perder de vista que estamos diante do primeiro proceso de reforma (negociación, firma e ratificación) culminado con vinte e sete Estados membros. As anteriores grandes reformas foron realizadas con doce ou quince Estados membros que presentaban un menor grado de heteroxeneidade entre eles. Este feito dá pé a preguntarnos se serán viables futuras reformas con vinte e oito, vinte e nove ou trinta Estados membros. ¿Non chegaría a hora de prescindir da unanimidade neste terreo, aínda a risco de afondar na xeometría variable da Unión Europea?

Volvendo ao principio, ¿termina con Lisboa unha década perdida? Sen dúbida, non. Por mencionar só dous magnos acontecementos que tiveron lugar nesta década: a implantación do euro (2002) e a gran ampliación (2004). Por outra banda, a pretensión de realizar un proceso de integración a unha velocidade constante, sen sobressaltos, non parece realista. Outros procesos de unión política atravesaron fases críticas, incluídos episodios militares (Estados Unidos, Suíza...). A construción europea xa sufrira crises serias cun número menor de socios e en momentos delicados, pois acababa de iniciar a súa andadura (por exemplo, rexeitamento do Tratado da Comunidade Europea de Defensa pola Asemblea Nacional francesa en 1954 ou o posterior veto de Charles De Gaulle á entrada do Reino Unido).

Relacionado co acontecido na década pasada, convén subliñar que o debate sobre a Unión Europea situouse e transcorreu nun marco político e constituínte. Desde o comezo da Convención Europea en 2002, falouse abertamente da elaboración dunha constitución formal para a Unión. Finalmente, viu a luz o Proxecto de Tratado Constitucional polo que se establecía unha Constitución para Europa (2003), que viña unirse a outras dúas tentativas previas: o Proxecto Spinelli de 1984 e o Proxecto Herman de 1994 (iniciativas do Parlamento Europeo que incentivaron a discusión sobre a Unión en termos nitidamente constitucionais, rompendo unha sorte de barreira política, franqueable só polos federalistas). Aínda que isto non constitúe unha novidade plena. Xa no período posterior a Maastricht o debate adquirira una certa dimensión política e constitucional por mor da temática que contiña (principio de subsidiariedade, reparto de competencias, creación da Unión Europea, cidadanía europea) e do previsible impacto sobre os Estados membros. Máis tarde, proseguíu coa redacción da Carta de Dereitos Fundamentais da Unión Europea, coa inclusión da Declaración nº 23 do Tratado de Niza (aludía a cuestións como o reparto de competencias entre a Unión e os Estados e o status da Carta de Dereitos, etc.) e coa Declaración de Laeken. En todos estes documentos, o ton empregado xa era político-constitucional. Ao anterior únense as diferentes propostas realizadas nesta etapa por sinalados líderes

políticos europeos: Lionel Jospin, Joschka Fischer, Guy Verhofstadt, etc. Aínda que diferían no seu significado, o relevante foi o emprego dun determinado vocabulario, dunha determinada linguaxe e a presentación ou defensa de formulacións netamente políticas e constitucionais.

Aqueles que etiquetan o Tratado de Lisboa como un produto insatisfactorio e inacabado deben considerar que desde o Tratado da Unión Europea os textos de reforma recoñecían o seu carácter inconcluso e, en consecuencia, xa prevían expresamente a necesidade de acometer un novo proceso reformador. Malia que o Tratado que nos ocupa non o recoñeza, ao ser presentado como unha sorte de reforma errada, froito dunha crise, deixa implicitamente aberta a porta para unha nova reforma. De feito, a maior parte das referencias académicas e políticas contribúen á transmisión da idea de que é un texto transitorio que non responde definitivamente a certas cuestións e, por conseguinte, deberá ser modificado. Sen ir moi lonxe, a súa redacción final segue sendo longa, complexa (TUE e TFUE) e chea de tecnicismos. Asemade, é necesario esperar polos resultados prácticos dalgunhas das súas previsións. Non se pode esconder tampouco que a súa aplicación terá lugar nun contexto político, económico e social que non parece ser o máis propicio: decrece o europeísmo; reverdece o nacionalismo (non necesariamente extremista); crece o cansazo ao redor dos Estados-nación respecto diso do proceso de integración e, de modo notable, no relativo á adhesión de candidatos a novos Estados membros (Serbia, Turquía, etc.).

Con todo, algunhas previsións do Tratado de Lisboa son prometedoras de cara a mellorar a coordinación, a capacidade de actuación e a visibilidade da Unión: Presidente do Consello Europeo, Alto Representante para Asuntos Exteriores e Política de Seguridade ou a Carta de Dereitos e Liberdades Fundamentais.

O Tratado de Lisboa pode ser concibido como a culminación dunha etapa histórica iniciada en 1989 coa caída do Muro de Berlín. Viría simbolizar unha Europa reunificada, libre e democrática. Serviría para tratar de situar á Unión Europea nun novo contexto mundial globalizado e en rápida transformación;

tratando de dotar á Unión das ferramentas necesarias para acometer novas empresas comúns, afrontar os desafíos e asumir as responsabilidades derivadas desa contorna globalizada.

¿Que acontece nestes momentos respecto diso do futuro do proceso de integración europea? Que presenta unha elevada e estendida dose de desconcerto, desánimo e pesimismo. ¿Cales son as súas causas? Aínda que as institucións europeas poidan, posiblemente, atopar respostas aos numerosos e urxentes retos (internos e externos) aos que se enfrontan (a través dos mecanismos vixentes, dos acordos e compromisos e das pragmáticas negociacións), deben antes definir as grandes metas e obxectivos dese proceso. Noutras palabras, falta un proxecto político europeo, probablemente, redefinido. O seu futuro non dependerá en exclusiva da realización de reformas institucionais.

A consecución da paz a través da integración económica e da acumulación de políticas sectoriais –que en non poucos casos responden a intereses estatais inmediatos– xa deixou de proporcionar sustento á integración europea. A paz, a democracia, a prosperidade e o benestar son metas euro-céntricas, froito do ensimesmamento pos-bélico. Logo de 1989 estes loables obxectivos perderon parte da súa significación e son incapaces de ofrecer lexitimidade suficiente. Chegamos, pois, a un momento no que as reformas institucionais non chegan. É perceptible unha crise de sentido no proceso de integración. É imposible manter a ambigüidade e a indefinición política da Unión Europea. Faise necesaria unha definición clara do proxecto europeo sobre a formulación de preguntas fundamentais: Cales son os seus obxectivos políticos, económicos, etc.? Para que serve a Unión no mundo actual? Que quere ser? Unha gran área de libre comercio, fonte de prosperidade e benestar, de democracia, respectuosa cos dereitos fundamentais ou unha verdadeira comunidade política? Se a opción seguida é a primeira, bastaría co marco dunha especie de organización comercial europea (ao estilo EFTA ou NAFTA), complementada co Consello de Europa. Se, pola contra, se inclina pola segunda opción, entón, é necesario falar de política e das consecuencias políticas de tomar

parte neste proceso. A Unión Europea non é unicamente unha sorte de fábrica económica, unha aseguradora de paz e benestar e unha subministradora de fondos. Participar na Unión Europea ten implicacións políticas que esixen sacrificios por parte dos seus Estados membros (soberanía). En definitiva, os fundamentos do proxecto de integración europea posteriores á Segunda Guerra Mundial (paz, democracia e prosperidade) deben ser complementados e actualizados para adaptalos ao novo escenario europeo e mundial. Sen dúbida, isto supón abordar aberta e definitivamente a unión política europea.

As ampliacións

En 1973, despois de que Francia levantase o seu veto á incorporación do Reino Unido ás Comunidades Europeas, tivo lugar a primeira ampliación coa adhesión deste país, ademais de Dinamarca e Irlanda; entón, o número de Estados membros pasaba de seis a nove.

A finais dos setenta, as Comunidades debían enfrontarse cunha ampliación cara aos Estados europeos do sur que acababan de abandonar as súas respectivas ditaduras e cun nivel de desenvolvemento político e socio-económico sensiblemente inferior: Grecia, España e Portugal. O seu ingreso produciuse de xeito graduado no tempo entre 1981, no caso grego, e 1986, ano de entrada dos dous Estados ibéricos.

En 1995 tivo lugar a cuarta ampliación coa incorporación de Austria, Finlandia e Suecia, países economicamente solventes e politicamente estables. A Unión integraba xa no seu seo a 15 Estados membros.

As sucesivas ampliacións (2004, 2007 e 2013), que case duplicaron o número de Estados membros (pasando de 15 a 28), viñeron a dificultar o funcionamento institucional, sobre todo no relativo á toma de decisións e á introdución de fortes discrepancias en torno á dirección a seguir pola actual Unión Europea. Na gran ampliación do ano 2004 ingresaron na UE: Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, República Checa, Eslovaquia, Hungría, Eslovenia, Malta e Chipre. En 2007 entraron Bulgaria e Romanía. E en 2013 Croacia.

I.5. BREVE CRONOLOXÍA DO PROCESO DE INTEGRACIÓN EUROPEA

1951. O 18 de xullo asínase o Tratado de París, constitutivo da Comunidade Europea do Carbón e do Aceiro (CECA), que entraría en vigor o 24 de xullo de 1952. Supón a primeira apertura dun mercado común de materias primas entre seis Estados europeos (Bélxica, República Federal de Alemaña, Francia, Italia, Luxemburgo e Países Baixos).

1957. O 25 de marzo asínanse os Tratados de Roma constitutivos da Comunidade Económica Europea (CEE) e da Comunidade Europea da Enerxía Atómica (Euratom). Os países asinantes son os mesmos que seis anos antes constituíron a CECA. Estes Tratados entran en vigor o 1 de xaneiro de 1958. O nacemento da CEE supón basicamente a creación dun mercado común que abarcaba unha extensa variedade de bens e servizos.

1965. Tratado de Bruxelas (tamén denominado Tratado de Fusión do poder executivo). Crea unha única Comisión e un único Consello de Ministros das Comunidades Europeas.

1968. O 1 de xullo elimínanse os dereitos de aduana industriais entre os seis Estados membros.

1973. Ingresan na CEE: Dinamarca, Irlanda e Reino Unido.

1974. Nace o Consello Europeo. Aínda que a súa institucionalización non se producirá ata o ano 1993.

1975. Creación do Fondo Europeo de Desenvolvemento Rexional (FEDER). Nace a Política Rexional Comunitaria cos obxectivos de axudar economicamente ás rexións menos desenvolvidas ou envoltas en situacións de crises e fomentar a converxencia económica entre as distintas rexións europeas.

1979. Primeiras eleccións democráticas ao Parlamento Europeo.

1981. Adhesión de Grecia.

1985. Jacques Delors é elixido Presidente da Comisión. Permaneceu no cargo durante dez anos. Existe un pensamento xeneralizado que o cualifica como o mellor Presidente da Comisión, ata a data. Foi un dos artífices do Tratado da Unión Europea e un dos maiores impulsores do proceso de integración.

1986. Entrada de España e Portugal. Firma da Acta Única Europea, en vigor o 1 de xullo de 1987. Impulso do gran mercado interior e do carácter político da Comunidade.

1991. Os días 9 e 10 de decembro celébrase o cume de Maastricht, sen dúbida, un dos máis transcendentales de todos os celebradas até o de agora. Asíñase o Tratado que crea a Unión Europea. Entra en vigor o 1 de novembro de 1993. Establécese a cidadanía europea, créanse novas políticas comúns e disposicións sobre seguridade interior, e fíxase unha Unión Monetaria para 1999. Nace o Comité das Rexións e refórmase o artigo 146 TCE para posibilitar a presenza de ministros rexionais nas reunións do Consello.

1995. Ingreso de Austria, Finlandia e Suecia.

1997. Tratado de Amsterdam. Amplía as competencias da Unión. Entrou en vigor o 1 de maio de 1999.

2000. Apróbase a Estratexia de Lisboa co fin de adaptar a economía europea ás novas condicións da economía mundial.

2001. Tratado de Niza. Modifícase a asignación de votos no Consello e de escanos no Parlamento con vistas á gran ampliación con países do centro e do leste de Europa. Reforma e potencia a votación por maioría cualificada. Entrou en vigor o 1 de febreiro de 2003.

2002. Entra en circulación o euro en 12 Estados membros.

2003. Finaliza o seu traballo a Convención Europea encargada de redactar o Proxecto de Tratado Constitucional para Europa.

2004. O 1 de maio ingresan na UE: Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Hungría, República Checa, Eslovaquia, Eslovenia, Chipre e Malta.

2005. Rexeitamento dos referenda francés e holandés ao Tratado Constitucional.

2007. Adhesión de Bulgaria e Romanía.

2009. O 1 de decembro entra finalmente en vigor o Tratado de Lisboa.

2013. O 1 de xullo Croacia incorpórase á UE, que conta así 28 Estados membros.

2016. O 23 de xuño o Reino Unido decide, mediante un referéndum, abandonar a UE.